

202500604

Ministerie van Klimaat en
Groene Groei

Formatie economie / energie / klimaat

21 november 2025

Kernboodschappen klimaat, energie, industrie

- › Doel staat onverminderd overeind: werken aan **onafhankelijke energievoorziening** en een **duurzame en concurrerende industrie/economie**. Urgentie door geopolitiek alleen maar toegenomen
- › Nationale **klimaatdoelen** 2030 vrijwel buiten bereik, voor EU-doelen deels wel/deels niet op schema
- › Voor **EU klimaatdoel 2040** is stevige EU-inzet wenselijk; verdere keuzes afhankelijk van ambitieniveau
- › **Financiering** van de transitie is tot (maximaal) 2030 goed geregeld, forse impuls nodig voor alle ambities
- › In deze fase is vooral inzet nodig op de **realisatie** van de transitie: niet alle ambities zijn (tegelijk) haalbaar
- › Daarom vandaag vooral focus op de **randvoorwaarden** die moeten verbeteren en keuzes die **urgent** zijn
 - **Netcongestie** neemt nog steeds toe; voor tegengaan komen steeds verdergaande maatregelen in beeld
 - Oplossen **stikstofcrisis** ook voor klimaat/energie/industrie cruciaal; tegelijk ligt juist daar ook oplossing
 - De hoge (en nog verder oplopende) **energiekosten** (in bijzonder nettarieven) zijn topprioriteit
- › Voor **energie-intensieve industrie** liggen fundamentele keuzes voor, gericht op behoud én verduurzaming

Klimaat en - energiedoelen

> Situatie

- De Europese bindende doelen ESR en LULUCF halen we naar verwachting
- De Europese doelen voor hernieuwbare energie / energiebesparing waarschijnlijk niet
- Zeer kleine kans op halen nationale streefdoel 55% in 2030, vraagt ingrijpende maatregelen.
- Voor 2040 EU-conclusie: 90% (85 + 5% kredieten) nog niet geïnstrumenteerd
- Uitwerking EU 2040 belangrijk en volgt volgend jaar, o.a. ETS-herziening onzeker
- **Vooral aandacht nodig voor realisatie(kracht) van transitie**

Wat kan aanvullend?

- Voor 2030
 - Inzet nieuwe maatregelen richting 2040/2050 zoveel mogelijk naar voren (beperkt effect)
 - Noodmaatregelen
- Voor 2040
 - Stevige inzet EU: ETS bestendigen, uitbreiden CBAM, convergentie ESR, vraagcreatie, kolstofverwijdering.
 - Verschillende keuzes nodig afhankelijk van ambitieniveau en wens tot ondersteuning burgers en bedrijven, concurrentiepositie en weerbaarheid (zie aankomend formatierapport) → vraagt subsidie en normeren/beprijzen (bijv. aanpassen EB elektriciteit, normering koop, BNG)

Financiering

> Situatie

- Budgetklif na 2030, Rijksbreed en bij medeoverheden lopen de middelen voor ondersteuning van de transitie fors af; middelen voor klimaat in 2030 van ca. **8,5 mrd** naar **4,5 mrd** in 2031 (*bron: Van Kempen*)
- Ook op korte termijn al gaten: geen middelen openstelling SDE++, Klimaatfonds volledig geprogrammeerd, niet voor alle subsidies budget na 2026
- Wind op Zee niet meer subsidievrij
- Tegelijkertijd gaat de transitie door en zijn de knelpunten groot

> Wat is nodig?

- Om de transitie niet aanzienlijk te vertragen is het nodig om de uitgaven voor de klimaat- en energietransitie in ieder geval niet te laten aflopen na 2030 (à circa **5-6 miljard per jaar**)
- Daarnaast zijn er ook voor 2030 mede afhankelijk van het ambitieniveau en wens tot ondersteuning van burgers en bedrijven, concurrentiepositie en weerbaarheid aanvullende middelen nodig
- Voorbeelden: SDE++, WOZ, mede-overheden, isolatieaanpak GO, groundbank, demping energiekosten, kernenergie, subsidies verduurzaming industrie (VEKI/NIKI, etc.), ondersteuning kwetsbare huishoudens, duurzame brandstoffen, grondstoffentransitie, investeringssteun landbouw, leveringszekerheid etc.

Netcongestie

> Situatie

- 14.000 bedrijven in de wachtrij; negatieve impact economische ontwikkeling, bouw woningen en verduurzaming
- Vertragingen bouw elektriciteitsinfra
- Te weinig executiecapaciteit netbeheerders en inzicht in de netten
- Dilemma haves-have-nots bedrijfsleven

> Wat doen we nu?

- Landelijke Aanpak Netcongestie: oa gedifferentieerde nettarieven, slimme apparaten, flexcontracten, sneller bouwen en slimmer inzicht
- Versnellingspakket sneller bouwen: oa wetgevingsprogramma en projectenaanpak 26 meest urgente projecten
- Doorbraakaanpak beter benutten: 'moonshot': wat is nodig om wachtrij in 2 jaar weg te werken?

Wat kan aanvullend?

- Risk appetite: scherper aan de wind
 - Aanscherpen prognoses, zwaarder belasten net, specifieke maatregelen extreme piekmomenten
- Grotere inzet van regionale opwek
 - Uitrol flex-tenders, inzet bestaande (en nieuwe) gasgestookte opwek (ook voor oplossen wachtrij)
- Opschaling flexibele afname
 - Flexibiliteitsafspraken met de grootste afnemers, dwingender flex, standaard flex-contracten voor specifieke afnemergroepen (batterijen en laadpalen), Flex-e XL subsidie
- Verder versnellen uitbreiding net
 - ruimte aanwijzen en opkopen, budget voor gebiedsinvesteringen en premies voor opkoop van woningen. Verminderen inspraak, verleggen bevoegd gezag en een stroomversnellingswet voor snellere procedures
- Ruimtelijke sturing energiesysteem
 - Proactieve ruimtelijke reserveringen energiebrede functies nationaal belang. Actief grondbeleid (RVB/grondbank). Energie voorrang geven in bepaalde gebieden (haven- en industrieclusters)

Stikstof

> **Situatie**

- Energie-infra draagt bij aan reductie, maar vergunningen kosten maanden/jaren
- Industrie catch-22: moet bestaande processen wijzigen om te verduurzamen, maar kan dat amper door additionaliteitsproblematiek.
- Veel aandacht voor boeren/PAS-melders

> **Wat doen we nu?**

- Europa (energie uitzondering habitatrichtlijn): externe salderingsoplossing infra levert netto reductie
- Vanuit industrie (ammoniak) meer dan evenredige bijdrage in oplossing

> **Wat kan aanvullend?**

- Verplichte maatregelen nodig
 - Draagt ook bij aan andere doelen (water, klimaat, bio)

> **Opletten/vermijden**

- Ook ruimte voor economie/energie nodig, naast boeren/wonen
- Alleen doelsturing/innovatie onvoldoende
- RKO pas invoeren bij zekerheid

Energiekosten

> **Situatie**

- Hogere energiekosten in EU dan VS/China (van alle tijden, maar post-OEK veel groter)
- Hogere energiekosten in NL, ook i.r.t. omringende landen
 - met name voor EII grote issue; oorzaak: hogere netkosten
 - Ook voor burgers forse stijging (400 naar 1100 euro nettarieven pjr)

> **Wat doen we nu?**

- IKC t/m 2028
- Amortisatie niet gelukt

> **Wat kan aanvullend?**

- IKC uitbreiden en ophogen
- CfD's vraag- en aanbodzijde WOZ
- Steun groothandelsprijs elektriciteit (zie DUI)
- **Dempen netkosten (subsidie?)**
- Of: acceptatie verlies basisindustrie

Groene industriepolitiek

> Situatie

- Ongecontroleerde afbouw industrie → 30% krimp NL-industrie (EU 20%)
 - Ook efficiënt en groen
 - Nieuw komt niet
- NL voetafdruk vermindert niet (productie vervangen door import)
- Oorzaak: ongelijk speelveld mondiaal/binnen EU en overproductie
 - NL heeft beleidsmatig hogere lasten tov NW Europa
 - Bescherming EU-markt nodig/CBAM chemie lijkt niet goed mogelijk
- En 'green premium' / marktvraag ontbreekt
- Deel comparatieve voordelen NL blijven echter bestaan: er is toekomstperspectief

> Wat doen we nu?

- Elektriciteitskosten (zie hiervoor)
- Subsidies: SDE++, NIKI, VEKI, DEI+
- Maatwerkaanpak
- Vraagcreatie (begin)
- Aramis forse impuls

> Wat kan aanvullend?

- Generiek
 - Elektriciteitskosten (zie hiervoor)
 - Subsidies doorzetten (aflopend na 2026)
- Specifiek (aanvullend)
 - Maatwerkaanpak 2.0 → bredere scope?
 - Ruimtelijk sturen op clusters en infra
- Heldere koers EU volgen of niet
 - Principiële keuze: EU-ETS volgen of nationale plus (CO2-heffing/alternatief → Groter risico op weglek
- Stevige inzet EU (CBAM, vraagcreatie, ETS, handel)